

TOLDALÉK

A' Hazai Tudósításoknak XLVII. Számokhoz.

MÉG EGYGY SZÓ ARKADIÁRÓL.

SZERMERE PÁL — az a' szeretetre méltó Ifjú, a' ki literatúrai pályáját a' ferti kornak egész erejében kezdi megfutni, és virító esztendeiben már ott vagy on, a' hová sok tömjénezett eltes. Irónk eljutni nem tudott, — nagy szorgalommal felhanyta 's elég bőven előadta, a' mi az Arkadia eránt támadt perben a' kéts-geskedőket eligazodásra vezetheti; 's az a' kis írás, melyből ezen nagybecsű ifjú tars' figyelmes olvasását, férjfiúi szolgímat, kritikai ízlelet, 's Stylusa' correctióját 's csendes szép folytatját oly szépen kiismérhetni, a' legcsillogobb 'reményekre szabadíthat bennünket, hogy végre Ó léfzen az, a' kit várunk. Értekezése minden kétségnek véget vetett. De légyen szabad még előadnom, a' mit ezen tárgyra LÁNDON a' Festés és Faragás' franczia Évkönyveiben, a' VI dik Kötetnek II-dik felsőben, melly legutóbb' jöve ki 's hozzáim csak most érkezék, mond.

„Arkadia (ugymond Landon) a' Régieknek költemények szerint az a' szerencsés tartomány vala, mellynek pásztorlakossai nyugalomban, együgyűségben 's az erkölcsök' tisztaságában a' legboldogabb életet éltek, melly halandoknak sorsúl jutott; — egy zordon hegyes ország, csak marhannevelése alkalmatos, mint nagyvudu, reize a' mai Helvetiának, 's szerfelett magasztalt, valamint ez. Az Arkadia' ideájához a' legszébb pásztori életnek képzelhetetlenül édes festései csatlódtanak. Az offela' scenákat az újabb Poeták is mindég e' szép tartományba terdít által, úgy hogy Arkadiának már a' nevezete is azt jegyzi, a' mi hies, kívánatos. A' hajdani kornak regéje szerint a' mezők Istenségei itt tartották' jelenéseiket, sőt eredeteket is itten vették. A' mi kedves, víg, tiszta és ártatlan, e' paradicsomi vidékekre szállítja a' költők' phantazizáját.“

„Poussin a' szemünk előtt álló Compositióe' mondák után képzette. Valóban ez a' munka egyike az ő ecsete' remekjeinek. Mély értelem van benne a' legnemesbb egyszerűséggel kinyomva. Egy pásztorleány és három Pásztor valamely Pásztorársoknak sírjára akadnak egy mezőn. A' legidősb' pásztor lehajol, 's e' szókat olvassa a' sír' oldaláról: ET IN ARCADIA EGO. A' másik elsüllyedt elmével könyököl a' köre. A' harmadik ujjával nyúl a' vésett betűkhöz mellyeket a' leány hűs érzések közit olvas. Komoly, a' scéna a' múlandóság' és jövendő' kepei fogták. el mindenikét.“ —

Maga a szóban forgó kép első a második fél' rezei közt. Érthetőleg szíll a Néző lelkehez, 's Landonnak magyarizája nélkül is ki-kitalálhatja mit czélt a Művész. A tájek piperetlen, a sarcophagus egy eggyszerű négyszeg, pompás bas-reliefsök nélkül — mert az előadás' komoly voltához az illett. Mit nem nyert volna a kép, ha rajta az affzonyi figurát a Gesszner Salamon' esetje festette volna, a ki vázsnán és rezein olly szép növésű, szép leplezetű leányokat festett!

Már a Hazai Tudósítások' leveleiben említettem eggyyszer a Landon' nevét 's munkája' czímjét, hogy a ki a festés', és faragás' Mesterségének ismerete eránt magában vágyást érez, a könnyvet melly folytattatik, hordathassa. Légyen szabad megújítanom intésemet 's azt itt bővebben ismertetnem: (Nyolczad rétbén jó. ki 's minden Kötet 72. táblából áll, csak skizzirozottakból ugyan; de francia elegantiával skizzirozottakból, melly annak, a ki a Mesterséghez ért, még kedvesebb mint ha tökéletesen ki volna dolgozva. Eddig VI Kötet jött ki. Egy Kötetnek az ára, a 72. rézzel és külön nyomtatott magyarázattal, tizennyolcz, és így a tavalyi Kötetig 108. forint. A munkát francia nyelven is lehet jártatni, de lehet németen is, 's én a német textusút választottam, mert a német Kiadó a Páristól mellzeiakóknak kedvéért olly tudósításokat is iktat darabjaiba, mellyek nélkül a Párisiak, a kikhez a régi kor' Istenségei a Hét hegyről általfzállottak, nem szükölködnek. A német textus' táblái ugyan-azon reze' nyomtatványai, a mellyekkel a francia textus' exemplárjai árúlatnak; ezen tehát azok, a kik a munkát hordatni akarják, fel ne akadjanak. A könyv' czímje, ez: *Französische Kunstannalen, heraus gegeben von Landon, pensionirten Maler, Mitglied des Lyceums der Künste in Paris*, A Vaticánumi Apolló, a Velletrii Pallás, a Michel-Angeló' Torzse (Torso olaszúl, németül Sturz) a Raphoel' Transfiguratioja, Dominichino' Hieronimusa, 's Daniel Volaterra' Keresztről-levétele — ez a három legbecsesbb darabja a régibb festésnek — az Isabey' csolkázása, a Dávid' Socratese, a Lefebre' Bonapartéja, egész figurában 's Consuli costumjében, igen sok Architectúrai rajzolatokkal 's melly képekkel (*buste*) benne feitalátatnak. Olcsóbban többet és jobbat venni lehetetlen.

Hazánkban melly felette kevés az, a ki a Mesterséghez ért, a kinek szeme a szép' érzésében gyakorolva van, sőt a ki csak azt is tudná hogy az efféle ismereteket honnan kell meríteni! Azt tartom, tehát, hogy valóságos szolgálatot nyújtok a Hazának, ha kimutatom, mellyik az az út, melly e' Szentségekhez vezet, 's ez által az izlést terjelzhetem.

Ugyan e' czélra nézve hírom a' mit a' munka' kiadója maga jelent: — *Landon hat die Herausgabe der Landschaften und Gesellschafts-Gemalde des Museums Napoleon begonnen. Das Werk wird nur in 2 Bänden bestehen, jede von 72. Kupfertafeln nebst erläuterndem Text. Die Kupfer sind sehr schön und fleissig radirt und erhalten den Effekt des Originals soviel immer ein Kupferstich in einem nicht grossen Format und ohne Hilfe des Colorirts leisten kann.* — A' Tájékoztetés egyike a' Mesterség legszébb ágazatainak és a' melly azt kívánja, hogy a' szem gyakoroltassék nézelleseiben, mert annak szépségei kevésbé hathatósan szólnak a' tanulatlan szemhez, mint a' más ágazatokéi. *Claude Lorrain* nek darabjait a'ki becsülni tudja, az már (mint *Quintilián* mondja a' *Cicero*' írásairól) sokra ment.

Azoknak, a' kik meghívattattak, 's érzik hogy hivatalosok, nem lesz szükség, úgy hírom azt, *Göthe*-nek *Propylaeen* nevű munkáját hírrül adnom. Ki nem isméri azt ha együtt halad korával, 's ki nem vár mindent, mindent! a' *Göthe* névtől? kinek a' *Lessing*' kritikája, a' *Klopstock*' ereje, *Wieland*nak és *Schiller*nek eleganciaja, tulajdon lelke' nagyságán ki'ül, melly nem ismér párt, ösztályréfz és poltolék gyanánt jutott. Széphalon, Majus' 29-dikén, 1807. K. F.

Utóbbi Jelentés HADI TUDOMÁNY nevezetű Munkát tárgyzó' s az Újság levelekben tett Jelentés eránt.

Majusnak 13-dikan költ Újság levelékhez megasztott Jelentés által hír adás tetetett *Hadi Tudomány* nevezetű Munka felől, a' melly Jelentés a' meg nevezett Munkának tárgyát, és foglalatját elől adja. Elöl toppan azomban egy előttünk esmérten Író hasonló tárgyú Munkával ezen nevezet alatt: *A' Hadi Mesterséget tárgyzó' s a' t.* Ezen Munkának tsupán tsak a' tudóséttását láttuk, egyebet azért hozzá szollani nem lehet, hanem hogy a' Munkának tárgya ditséretes; ha azomban a' tárgynak meg felelé annak ki dolgozása vagy nem? azt a' Munka maga fogja meg mutatni. Azt mindazonáltal tsodálni lehet, hogy annak Szerzője, más Munkának ótsárlásával akarja tulajdon írást föl emelni, 's tekintetesebbé tenni: nevezet szerínt tulajdon Munkájának érdemeit azzal támogattya: I-ször Hogy az ő Munkájának tárgya ki terjedőbb, mint sem azon könyv, melly *Hadi Tudomány* nevezet alatt jelentetett. II-ször Hogy ugyan ezen *Hadi Tudomány* nevezetű Könyv nagy 8 ad rétbén lehen; az övé pedig his 8-ad rétbén, és, a' mint maga mondja, *tsak zsebbe való.* — — A' mi a' Munkának ki terjedését illeti, az igaz hogy minden hadi dolgokra ki nem terjed a' mi

velóban, és szükség képen, az hadi intézetekben használni lehet, sőt tudni köll. Egyéb itt nincs, hanem a' mit annak Írója több elzendő beli szolgálatyában a' Magyar Vitézek között tanult 's tapasztalt, és a' minek használására alkalmatosság adatott, melly alkalmatosság nélkül ama' vérengző Török, és azt követő Francia háborúban szükölködni Vitézeinknek nem lehetett. Hogy tapasztalásával szerzet hadi tudományát Hazafiival közelhesse, fő tzelja volt ezen Munka Írójának. A' mi a' második tzikhelyt illeti, az igaz, hogy a' Mesés, és multságos Könyvekre nézve alkalmatosabb, ha *csak zsebbe való*, mert azt a' zsebbe el lehet dugni; de a' tudományos Könyv eránt nem tudom mitso-da érdemre szolgálhat, ha *csak zsebbe való*. — Sőt minthogy azon Munka, melly azon tekintetre nézve is ótsárolatik a' *Litr-adótól*, hogy nagy 8 ad retben vagyon, magában 13 réz tablát is foglal, hol az értelmesség és az elől forduló dolgoknak világo-ittása mag kívánnya, hogy valamennyire nagyobbatska legyen azoknak formája, mint sem egy Könyvnek a' melly *csak zsebbe való*. Csak nem lehetetlen elegendő értelmes-éggel elől adni miképp köllessék táborhelyeket, Sántzokat meg támod i, vagy védelmezni ha azt tsupa szoval minden réz táblák nélkül akarjuk meg magyarázni, mellyek, kétség kívül, a' dolgot érthetőbbé tzelik. Rövideden ezen nagy 8-ad retben való Munkának Írója 's ki-adója azt akarta, hogy ezen Munka haszon vehető legyen, nem pedig *csak zsebbe való*.

Végre, hogy az Erd. Hazafiak arról meg győzettesenek, hogy nem haszon keresés, hanem használni való törekedés volt Munkámnak tzelja, mái naptól fogva az elől fizetésen fölmondok. A' Munka Julius végéig kész leszen; akkor kinek-kinek hatalmában lesz azt meg venni, midőn a' Munkát maga valóságában látni alkalmatossága leszen. Pest Juniusnak 7 dik napján 1807 dikben

Í oja és Ki-adója az *Hadi-Tudomány*
nevezetű Könyvnek.

J E L E N T É S.

Ezzel kinek-kinek tudára adatik Abensperg és Traun Theresia Grófné boldogult Báro Orosi László Ó Excellentiája Özvegyének nevében, hogy valakik az említett boldog emléke eü Urnak valamit hi-teltek, és így rajta akármiféle keresztjek vagyon, azt e' mái naptól fogva közelebb jövő 15ő Septembe ig, úgymint utolsó határ napig (*Terminus praecclusi*) Pesten a' Bádok kalap Úrszában Szilési József Királyi Tanácsos és I.élső M-ster Urnál délután öt Órától fogva hétig elmúlhatalanul bejelentsék. Köll Pesten 10 Juniusban 1807. —